

МЕТОДИКА РОЗРОБКИ ТВОРЧИХ ПРОЕКТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ БІСЕРОПЛЕТІННЯ

Тетяна Сиротенко, кандидат педагогічних наук, доцент

кафедри педагогіки і методики технологічної підготовки

Надія Вовк, асистент

кафедри педагогіки і методики технологічної підготовки

Слов'янського державного педагогічного університету

МЕТОДИКА РОЗРОБКИ ТВОРЧИХ ПРОЕКТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ БІСЕРОПЛЕТІННЯ

У статті досліджується методика розробки творчих проектів, яка може слугувати своєрідною допомогою вчителям трудового навчання.

Постановка проблеми. У наш час досить помітною стала проблема втрати духовних цінностей, захоплення мистецтвом та етикою праці. Надзвичайної актуальності набуває питання: за допомогою яких методів залучити дітей до самотворення, творчого розвитку? Ефективним засобом сьогодення сучасних умов вважається привернення їхньої уваги до таємниць і духовних скарбів свого внутрішнього світу, духовних цінностей, потреб власної душі. Створення ситуації розвитку та вдосконалення власних можливостей на уроках трудового навчання виступає активним засобом стимулювання внутрішніх потреб особистості.

Слід врахувати, що такі потреби в творчому розвитку відчуває не кожна дитина. Тому варто зосередити не на примусовому залученні учнів до творчої діяльності, а на наданні їм адекватних можливостей для творчого розвитку. Насамперед залучення до художньої творчості. Така можливість представлена саме на уроках трудового навчання під час виконання творчих проектів [1 – 5].

Мета статті. Розглянути етапи виконання творчих проектів з бісероплетіння:

1. Організаційно-підготовчий.
2. Конструкторський.
3. Технологічний.
4. Заключний.

Виклад основного матеріалу. Робота з бісером досить копітка робота, яка, втім, сприяє зародженню та розвитку позитивних рис характеру в особистості школяра. Всім відомий широкий спектр робіт з використанням бісеру [1]. Розглянемо етапи виконання творчих проектів з бісероплетіння.

1. Організаційно-підготовчий.

Перший урок варто розпочати з оголошення теми і мети. Тема “Творчий проект – вінок з бісеру”.

- 1) навчальна мета – навчити учнів

виготовленню квітів різними техніками, вдосконаленню своїх можливостей у сфері проектної діяльності, розробці та виконанню творчих проектів, правильному оцінюванню виконаної роботи;

- 2) розвивальна – ознайомити з обрядовими традиціями, під час яких використовували вінки, ознайомити з рослинністю України та періодом цвітіння квітів, що застосовували для плетіння вінків;

- 3) виховна – виховувати терплячість, охайність, точність у рухах та діях, прищеплювати культуру праці.

Учитель пояснює учням необхідність розв’язання певної проблеми. Формулює її суть: спроектувати виріб (вінок з бісеру). Далі вчитель ставить перед учнями завдання, яким критеріям повинен відповідати майбутній проект з бісеру:

- простота конструкції (невелика кількість деталей, простота їх форм, найменша витрата матеріалів, розміри);

- можливість виготовлення в умовах шкільної майстерні (доступність матеріалу, інструментів та засобів для виготовлення виробу);

- вимоги естетичного характеру (акуратність, кольорове оформлення, співвідношення розмірів квітів, їх кількість, нахил, чергування, розташування та інше);

- пропорційність форм (гармонійне співвідношення елементів за розміром);

- точність відповідно до схеми плетіння.

Для того, щоб стимулювати творчу активність школярів, учитель демонструє кілька різних конструкцій виробів з бісеру, а саме, з використанням квітів (зразки віночків з бісеру, квіткові діадеми, пов’язки, а також малюнки чи фото квітів з бісеру) і ставить перед класом такі запитання:

1. Який з продемонстрованих виробів (вінок, діадема, пов’язка з квітами) є найбільш функціональним?

МЕТОДИКА РОЗРОБКИ ТВОРЧИХ ПРОЕКТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ БІСЕРОПЛЕТІННЯ

2. Який із запропонованих варіантів буде найбільш економним з погляду витрати матеріалів?

3. Який виріб зручніше закріпляти на голові?

4. Який виріб найбільш естетично привабливий?

5. На виготовлення якого виробу витрачено найменше (найбільше) часу?

6. У якому з виготовлених виробів більш гармонійно підібрані кольори?

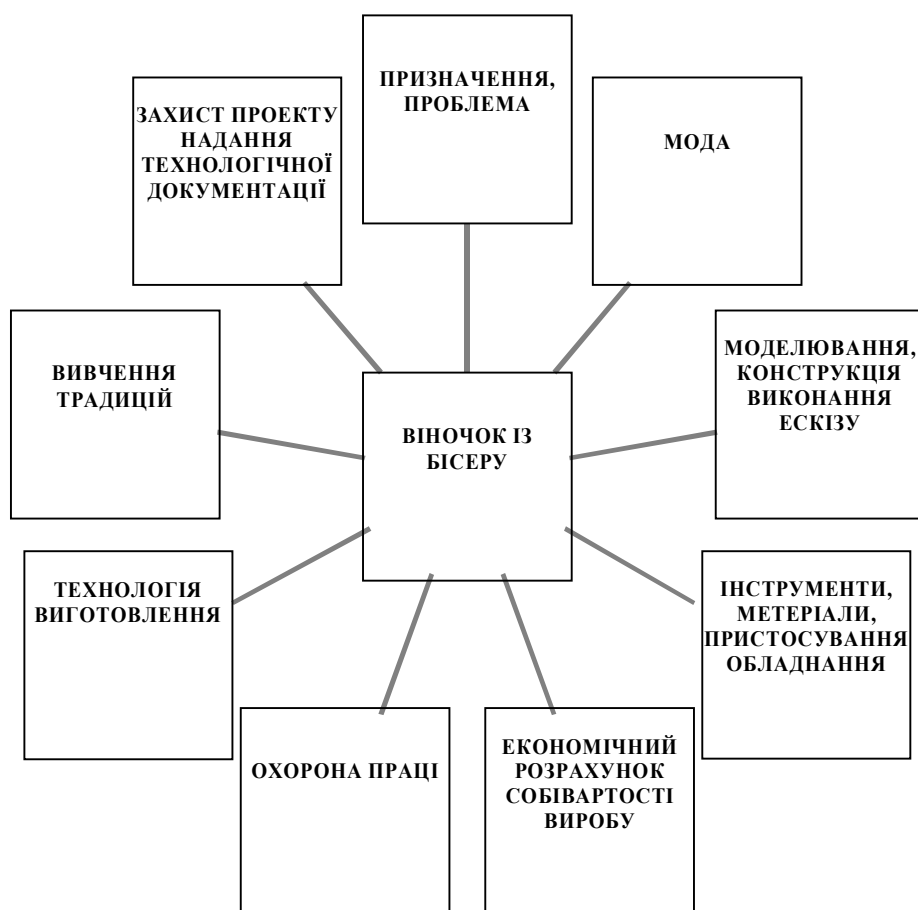
Необхідно підвести учнів до певного висновку, що проблема у виготовленні даного об'єкта полягає в тому, щоб спроектований виріб одночасно об'єднував економічність та естетичність.

Разом з учнями вчитель складає послідовний план виконання проекту (див. рис.) і записує його на дошці, а учні в зошитах схематично.

доцільності виготовлення виробу: “Віночок можна виготовити як прикрасу, закріпити у рамочку і повісити на стіні”, “Виготовлений віночок можна подарувати мамі чи бабусі на свято”, “Якщо виготовити віночок натурального розміру, то можна одягти його під час театральних постановок чи танцювальних композицій”, “Виготовлений віночок з часом не псується, кольори залишаються яскравими”. Учні записують свої аргументи у зошити. Пояснюють естетичну та економічну доцільність виготовлення проекту, його соціальне значення.

2. *Дослідження, виявлення традицій, історії, тенденцій розвитку*

Перед тим як розпочати виготовлення виробу, вчитель дає завдання у вигляді реферату чи усного повідомлення. Учні ознайомлюються з народними традиціями, обрядами святами, під час

Послідовність виготовлення проекту (віночка з бісеру)

1. *Аргументація створеної проблеми і потреби*

Аргументація створеної проблеми (виготовлення віночка) і потреба її використання може бути проведена в усній або письмовій формі. Більшість учнів наводять такі аргументи щодо

яких дівчата плели вінки. Визначають які саме квіти використовували в Україні для плетіння вінків. Підготовлені реферати учні додають до звітної технологічної документації під час захисту проекту.

3. *Визначення конкретної ідеї та її формулювання*

МЕТОДИКА РОЗРОБКИ ТВОРЧИХ ПРОЕКТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ БІСЕРОПЛЕТІННЯ

Вчитель демонструє учням декілька варіантів різних віночків. Учні розглядають альбоми та фото із зображенням дівчат та жінок у народних костюмах і віночках. На кожне зображення, що зацікавило учнів, вчитель дає коротке пояснення про способи виготовлення, особливості форми та призначення. Також вчитель пропонує розглянути книги, малюнки, альбоми із зображенням квітів, плетених із бісеру. Вчитель зосереджує увагу школярів на тому, що деякі квіти, виготовлені з бісеру, не зовсім схожі на справжні, вони стилізовані, проте мають гарний естетичний вигляд і відповідають розмірам. Розглядаючи та аналізуючи віночки на малюнках з натуральних і штучних квітів, вчитель підводить учнів до висновку, що віночки мають різну форму. Квіти у віночку можуть бути розташовані у різній послідовності за кольором, видом і цим самим утворювати різну форму:

- послідовна, лінійна форма (квітки розміщені одна за одною в один рядок);
- у вигляді зигзагу (змійки);
- у вигляді корони (кокошнику) зі збільшенням по вертикалі до центру;
- у вигляді діадеми (незамкнений у коло вінок різної форми);
- стрічки з квітами, бубонами, китицями.

Школярі обирають найбільш доцільний варіант з урахуванням вище зазначених вимог.

4. Виявлення основних параметрів та обмежень

Учні з допомогою вчителя визначають основні параметри майбутнього виробу: розміри віночка (діаметр), кількість квітів, види квітів, довжину та ширину стрічок. Визначені параметри учні записують у зошиті.

5. Розробка ідеї та її варіантів

Наступний етап – розробка ідеї. Учні виконують ескіз групою або індивідуально, відповідно до форми роботи (групова чи індивідуальна). На ескізах, з урахуванням визначених параметрів (колір квітів, їх розмір, кількість тощо), школярі зображують майбутній виріб. Бажано виконати ескіз у натуральну величину.

6. Складання схеми

Вчитель на дошці виконує основу схеми. Школярі поділяються на групи відповідно вибору форми виробу і за виконаним ескізом заповнюють схему.

учні записують обрану форму виробу. У наступній колонці необхідно записати кількість квітів та їх назву. У четвертій колонці вказати діаметр кожної квітки (розміри квітів кожен учень може знайти в книгах, де описано техніку виконання). У п'ятій колонці описати особливості оформлення віночку: наявність стрічок, їх кількість, колір, наявність бубонів, китиць. Шоста колонка заповнюється, якщо запланований виріб значно відрізняється від зображення на малюнку і містить дизайнерські особливості.

7. Добір матеріалів

Аналізуючи обраний проект, учні повинні скласти перелік необхідних матеріалів відповідно до форми обраного виробу. Основні матеріали: бісер, стеклярус, проволока, стрічки, нитки, бусини. Перелік матеріалів учні записують зошит. Вчитель акцентує увагу на тому, що колір нитки для обмотування стебла має відповідати кольору бісеру листочків.

8. Підбір інструментів, пристосувань, обладнання

Перед тим, як приступити до роботи, учні обирають інструменти, необхідні для виготовлення виробу. У цьому випадку, для виготовлення віночку з бісеру, з інструментів необхідні лише ножиці, а також буде використано клей ПВА.

9. Корекція

Під час виконання попередніх етапів учитель контролює їх виконання з метою виявити та на ранньому етапі виправити помилки. Типові помилки: надто маленькі чи занадто великі розміри ескізу; невідповідність ескізу реальному задуму; негармонійне поєднання кольорів квітів на ескізі віночка; неправильно визначена кількість квітів.

10. Послідовність виготовлення виробу

Після того, як розв'язано всі організаційно-підготовчі питання, варто розпочати поетапне виготовлення виробу. Вчитель обговорює з учнями послідовність виконання технологічних операцій. Кожен етап учні записують у зошит. Етапи виготовлення виробу:

1. Виготовлення окремих елементів квітки: плетіння пелюсток; плетіння серединки; плетіння листочків.

2. Виготовлення дрібних рослинних елементів для прикрашання віночка (незабудки, травичка тощо): плетіння рослинних елементів; обкручування стебла ниткою.

№ п/п	Назва форми виробу	Назва квітів та їх кількість	Розмір квітки (діаметр, см)	Кількість квітів	Примітка
-------	--------------------	------------------------------	-----------------------------	------------------	----------

У колонці з заголовком “Назва форми виробу”

3. Збирання елементів у готову квітку:

МЕТОДИКА РОЗРОБКИ ТВОРЧИХ ПРОЕКТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ БІСЕРОПЛЕТІННЯ

з'єднання пелюсток і серединки (тичинки) у квітку; з'єднання квіткі з листям; обкручування стебла квіткі ниткою;

4. З'єднання квітів у віночок: поетапне з'єднання квітів та рослинних елементів у віночок; закріплення квітів у віночку ниткою.

5. Оформлення віночка: прикрашання віночка стрічками.

Вчитель роздає учням технологічні карти для виготовлення відповідних квітів.

11. Контроль якості (критерії)

Перед початком роботи учнів необхідно ознайомити з критеріями якості. Під час виконання кожного етапу роботи вчитель контролює якість виконаної роботи за такими критеріями:

- рівень знань з теоретичних питань технології виготовлення та вміння використовувати ці знання на практиці;
- знання інструментів та матеріалів;
- правильність підбраного інструменту,

- естетичне оформлення (гармонійне поєднання кольорів бісеру, а також бусин листочків та ниток для стебла);

- дотримання послідовності плетіння (дотримання техніки плетіння за схемою, правильна кількість рядків, відсутність пропусків бусин чи рядків);

- якість виконаної роботи в цілому (гармонійне чергування квітів та рослинних елементів у віночку, підібрані за розміром та кольором стрічки).

12. Економічне обґрунтування

Для виконання учнями розробленого проекту, вчитель пропонує скласти таблицю розрахунку собівартості виготовлення віночка з бісеру. Для цього вносить у таблицю такі параметри, як: найменування використаних матеріалів, ціна використаного матеріалу, розрахунок використаних матеріалів на виріб та ціна використаного матеріалу. Розрахунок необхідно зробити для кожної квіткі.

Розрахунок собівартості віночка із бісеру

№ п/п	Найменування використаних матеріалів	Ціна використаного матеріалу (грн.)	Використання матеріалу на виріб	Витрати на матеріал (грн.)
(назва квіткі)				
1.	Бісер			
2.	Нитки (колір)			
3.	Дріт			
4.	Стеклярус			
5.	Клей			
6.	Бусинки			

бісеринки за розміром та формою, діаметру дроту, ниток за кольором;

- рівень оволодіння прийомами виконання роботи;
- тривалість виконання роботи;
- дотримання ТБ та правил санітарії;
- вміння користуватися під час роботи інструкційними картками;
- економне використання матеріалу: відсутність довгих хвостиків (зайвий дріт), правильний розрахунок бісеру;
- рівень самостійності під час організації та виконання роботи (самостійно виконана робота чи з допомогою);
- охайність (акуратність у з'єднанні елементів квіткі, акуратне обмотування стебла та приклеювання нитки);

13. Розробка рекламного проспекту виробу

Наприкінці виготовлення виробу, учням можна запропонувати розробити рекламний проспект, постер, товарний знак, з метою підтвердити економічну доцільність виготовленого віночка. Таке завдання дає змогу учням зрозуміти зв'язок між процесом виготовлення та способами реалізації продукту. Тобто провести власне міні-маркетингове дослідження.

14. Оформлення проекту

Після завершення виготовлення віночка учні повинні остаточно оформити віночок: прикрасити ляльку (якщо віночок невеликого розміру); закріпити віночок у рамочку.

15. Захист проекту

Завершенням проекту є його захист і здача технологічної документації. Захист такого проекту

МЕТОДИКА РОЗРОБКИ ТВОРЧИХ ПРОЕКТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ БІСЕРОПЛЕТІННЯ

доцільно провести у формі: доповіді (розповіді про виготовлений віночок, його призначення в цілому), складеного вірша чи пісеньки про віночок, виставки, театралізованого виступу.

Таким чином, вчитель повинен пам'ятати, що процес творчої роботи буде там, де діти здійснюватимуть вибір форми або конструктивних елементів виробу. Тому роботу класу треба спрямовувати так, щоб із наявної колекції виробів учні конструювали найбільш вдалий варіант. На даному етапі учні мають усвідомити та визначити значення майбутнього виробу як для учня самого, так і для суспільства в цілому. Потім школярі створюють та пропонують різноманітні варіанти й параметри конструкцій, обговорюють оптимальний варіант запропонованої конструкції, усвідомлюють її конкурентоспроможність.

Для виконання даного проекту учні мають спланувати етапи проектної діяльності: збір, вивчення, обробка інформації за темою проекту (ознайомитися з формою та видами вінків та їх призначенням під час обрядових та родинних свят).

2. Конструкторський етап. Передбачає пошук оптимального вирішення завдання проекту з урахуванням певних вимог.

Перед тим, як приступити до виконання ескізу, вчителю варто методом бесіди пригадати з учнями, що називають ескізом? Водночас вчитель розповідає учням про необхідність перевірки усіх частин ескізу, наявність достатніх для визначення форми виробу зображень елементів на них, а також розмірів і написів (це особливо важливо для виконання вінка, оскільки квіти мають гармонійно поєднуватися за розміром).

Необхідно зосередити увагу учнів на тому, що головна вимога, яка ставиться до ескізу, що складається, – можливість виготовлення за ним відповідного виробу, який було спроектовано, тобто його практичне застосування. Після цього вчитель повідомляє учням, що, знаючи з ескізу форму, розміри і кількість деталей у спроектованому виробі, можна було б розпочати його виготовлення. Школярі за допомогою вчителя визначають, що, крім вищезазначеного, треба ще знати технологічну послідовність виготовлення виробу в цілому, послідовність виготовлення кожної окремої деталі (кожної квітки) за схемою та за допомогою певних інструментів, а також складання цих деталей (квітів) у цілісний виріб.

Таким чином, протягом виготовлення проекту учні мають скласти певну технологічну

документацію, за допомогою якої виконання проекту буде можливим.

Основні розділи, які мають входити до проектно-технологічної документації, представлені у вигляді схеми.

3. Технологічний етап. Передбачає процес виконання запланованих технологічних операцій, поточний контроль якості, внесення (за потреби) змін та доповнень у технологію.

Технологічний процес виготовлення спроектованого виробу варто показати учням у вигляді окремих завдань. Тобто учні не виконують всю роботу від початку до кінця самостійно, а поетапно проходять кожну операцію технологічного процесу у вигляді конкретного завдання. Наприклад, поетапне виготовлення за схемою квітки, листя, ягід, пуп'янків. Отже, вчитель спочатку повинен розповісти про весь технологічний процес виготовлення виробу. Після цього дати пояснення щодо виконання завдання у такій послідовності:

- розглянути ескіз;

- вивчити інструкційну картку (з'ясувати назву деталі виробу (квітки) з бісеру, кількість деталей, матеріалу, ознайомитися з послідовністю операцій, інструментами);

- підібрати все, що потрібно для виготовлення деталі виробу, перевірити готовність інструменту до роботи.

Після того, як учні відібрали потрібний інструмент (ножиці) і матеріали (бісер, бусинок, дріт, нитки, клей, стрічки) для виготовлення своїх проектів, учитель пропонує одному учневі назвати за технологічною картою першу операцію (виготовлення квітки), а другому – пояснити й показати, яким інструментом треба це зробити. Далі вчитель дозволяє приступити до виконання лише першого завдання. Надалі, у процесі виконання завдань, учні продовжують роботу за технологічними картами.

Кожен учень працює над роботою в індивідуальному ритмі і після виконання певного етапу подає її на перевірку вчителю.

4. Заключний етап. Учитель акцентує увагу дітей на відповідності справжніх розмірів виконаного проекту до запланованих. Слід мати на увазі, що учням треба дозволяти вносити корективи до вже готового виробу (збільшувати чи зменшувати кількість квітів, використовувати інші відтінки кольорів (наближені до природних), змінювати кількість та розмір стрічок).

Наприкінці виготовлення проекту необхідно оцінити якість виробу за критеріями, з якими учні були ознайомлені на початку виконання проекту.

Висновки. Ця методика може слугувати

ЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВИХ НАВИЧОК У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПРОСТОГО РЕЧЕННЯ

своєрідною допомогою вчителям трудового навчання, щоб вони мали змогу методично правильно й грамотно спланувати свою роботу, підготуватися до уроків, де передбачено розробку учнями творчих проєктів.

1. Динесюк Н. *Формування в учнів естетичного смаку і творчої активності під час навчання виготовлення квітів з бісеру*. // *Трудова підготовка в закладах освіти*. – 2005. – № 1. – С. 10 – 13.

2. Коньшева Н.М. *О проблеме проектной деятельности школьников на уроках*

практического труда // *Начальная школа* – 2002. – № 12. – С. 35 – 39.

3. Терещук А., Вдовиченко А. *Навчання учнів основних етапів проектно-технологічної діяльності*. // *Трудова підготовка в закладах освіти*. – 2004. – № 4. – С. 10 – 12.

4. Шуляк В. *Створення і втілення в життя власних проєктів* // *Трудова підготовка в закладах освіти*. – 2004. – № 3. – С. 8 – 9.

5. Ящук С. *Виконання основних етапів проєктування на уроках трудового навчання*. // *Трудова підготовка в закладах освіти*. – 2003. – № 2. – С. 13 – 16.

Світлана Одайник, старший викладач кафедри менеджменту освіти,
завідувач науково-методичної лабораторії національних меншин

Південноукраїнського регіонального інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів
м. Херсон

ЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВИХ НАВИЧОК У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПРОСТОГО РЕЧЕННЯ

У статті розглянута специфіка російської мови через призму рідної мови, оскільки саме в розробці цього аспекту лінгвістичних основ навчання автор бачить резерви вдосконалення системи навчання російській мові в школі з українською мовою навчання. Проведений порівняльний аналіз систем двох мов, їхніх загальних і відмінних особливостей, що виявляються в реченні як основній комунікативній одиниці мови. І саме в цьому автор бачить резерви для посилення мовленнєвої спрямованості в навчанні синтаксису в школах з українською мовою навчання.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень і публікацій. У лінгводидактиці виокремлюється два аспекти лінгвістичних основ навчання – опис самої функціонуючої системи російської мови в національній школі і виявлення специфіки навчання на основі зіставлення двох мовних систем, що знайшло віддзеркалення в роботах Н.Бакєєвої, І.Бараннікова, О.Беляєва, Е.Бистрової, М.Пентилюк, М.Шанського.

Мета статті: проаналізувати особливості другого аспекту – виявлення специфіки російської мови через призму рідної мови, оскільки саме в розробці цього аспекту лінгвістичних основ бачимо резерви вдосконалення системи навчання російській мові в школі з українською мовою викладання.

Виклад основного матеріалу. Речення є одним із базових компонентів висловлювання. Можливо, саме тому його дефініція була і залишається складним і спірним питанням лінгвістики, що має довгу історію еволюції. Нині

існує понад 250 визначень речення, але загальноприйнятою вважається дефініція В.В.Виноградова, за якою речення, – “це граматично оформлена відповідно до законів даної мови цілісна одиниця мови, що є головним засобом формування, вираження і повідомлення думки” [2, 276].

У визначенні речення виокремлюють три компоненти: а) предикативність (семантична ознака); б) граматична організованість (структурна ознака); в) інтонація, яка може оформляти і структурні, і семантичні ознаки [2, 9, 56 – 57, 187].

Предикативність є відношенням змісту висловлювання до дійсності, встановлюване у момент мовлення [2, з. 99, 163]. Вона виявляється в категоріях особи, часу і способу. Поняття предикативності включає *модальність* – відношення мовця до дійсності в плані реальності, нереальності, спонукання, упевненості, сумніву. Модальність зосереджена в предикативному ядрі,